

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Економічний факультет
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

Дипломна робота магістра
на тему:
«Логіка в екскурсії»

Виконав: студент II курсу ОС
«магістр», Т1-М18 групи
спеціальності 242 Туризм
Новак Дмитро Андрійович

Науковий керівник:
д.і.н., професор, завідувач кафедри
туризму та готельно-ресторанної
справи
Баженова С.Е.

Рецензент:
к.ф.н., доцент, завідувач
кафедри філософських дисциплін
Найчук А.В.

м. Кам'янець-Подільський
2019 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. ЕКСКУРСОЛОГІЯ ЯК НАУКА.....	5
1.1. Історіографія екскурсології.....	5
1.2. Методологія екскурсійної діяльності та її філософське значення в житті суспільства.....	9
2. ЕКСКУРСІЙНА МЕТОДИКА.....	14
2.1. Методика підготовки екскурсії.....	14
2.2. Параметрування екскурсій за місцем проведення.....	48
2.3. Лінгвістичне забезпечення екскурсійного текстотворення	55
2.4. Красознавчий компонент в діяльності екскурсовода	61
3. ПОБУДОВА ЕКСКУРСІЇ ВІДПОВІДНО ЗАКОНАМ ЛОГІКИ.....	72
3.1. Логіка і екскурсологія.....	72
3.2. Логіка в екскурсії.....	85
ВИСНОВКИ.....	99
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	102

ВСТУП

З розвитком туризмології як науки, повстала необхідність дослідження її невід'ємної частини екскурсології. Наукове визначення екскурсології, розроблення її основних положень, з'ясування наукового змісту в сучасних умовах особливо важливе. Не менш важливим є питання побудови екскурсійного тексту.

Отже, **актуальність** роботи полягає у пошуку шляхів створення досконалого екскурсійного тексту, в якому чітко простежувались би закони логіки.

Екскурсологія досліджує історію становлення та розвитку екскурсійної справи, виокремлює діяльність різних шкіл та напрямів, сутність екскурсії, екскурсійні методики, екскурсійну тематику та підготовку кадрів екскурсійної галузі. Отже, вона інтегрує теорію, методологію і методику екскурсійної діяльності та історію екскурсійної справи. Ця галузь знань також зосереджена на історичних процесах розвитку екскурсійної справи, її філософії, теорії і методиці екскурсійної роботи.

Необхідне також дослідження у її межах соціально-філософського та культурологічного сенсу екскурсії як соціокультурного явища, її місця у формуванні цінностей людського життя, розкриття глибинного значення екскурсії для процесу глобальної взаємодії культур.

Об'єктом магістерської роботи є екскурсія, її побудова та проведення відповідно до законів логіки.

Предметом даного дослідження є закони логіки, яких слід дотримуватись при підготовці та проведенні екскурсій.

Завдання даної роботи:

- висвітлити методологію екскурсійної справи, показати її філософське значення у житті суспільства;
- всебічно охарактеризувати екскурсійну методику;
- висвітлити суть поняття «логіка»;
- охарактеризувати значення логіки у побудові екскурсії;

- проаналізувати закони логіки, які використовуються в екскурсії;
- висвітлити суть умовиводу як логічної форми отримання знань.

При розробці теми магістерської роботи автором було написано текст екскурсії по Кам'янцю-Подільському, на основі якої автор висвітлював основні закони логіки.

Загалом екскурсологія наука молода, а тому праці, які є на даний момент носять узагальнюючий характер. Тема «Логіка в екскурсії» до цього не розроблялась, а тому робота має **новизну**.

Дану роботу можна використати при підготовці лекції з туроперейтингу та туризмології, як методичний матеріал у туристичних фірмах.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури; містить 109 сторінок тексту, в тому числі, 5 рисунків, бібліографічний список включає 73 найменування.

ВИСНОВКИ:

На основі викладеного матеріалу встановлено, що екскурсія – це основний об'єкт нашого дослідження.

Вона має певні ознаки: тривалість, наявність екскурсантів і екскурсовода, показ екскурсійних об'єктів, первинність зорових вражень, пересування учасників екскурсії заздалегідь укладеним маршрутом, цілеспрямованість показу об'єктів, наявність певної теми, розповідь екскурсовода. Екскурсія виконує функції інформування, розширення кругозору і пізнання, організованого культурного дозвілля, відпочинку, спілкування.

До екскурсії висувають такі вимоги: повнота і достовірність інформації; культурно-пізнавальна значущість і точність композиції та виконання екскурсії, дотримання законів логіки у викладі матеріалу.

Відповідно до завдань, які ставились до висвітлення даної теми встановлено:

1) В основі методології екскурсії лежить просвітницький, виховний, емоційно-естетичний матеріал. Екскурсія є багатограним явищем. Вона об'єднує інформацію екскурсовода, об'єкти показу, музеї (як складові екскурсійної діяльності в широкому розумінні), транзитне забезпечення. Гуманістична спрямованість екскурсійної діяльності сприяє формуванню, поглибленню та втіленню загальноцивілізаційних цінностей: толерантності, свободи, справедливості, поваги, творчості.

2) Висвітлено методику проведення екскурсії, як сукупність прийомів, які екскурсовод використовує під час проведення екскурсії. Загальна методика проведення екскурсії охоплює систему методичних прийомів розповіді та показу, незалежних від теми, складу групи та інших чинників. Спеціальна методика конкретизує методичні прийоми щодо особливостей певного екскурсійного маршруту.

Висвітлено методику проведення екскурсії, завдання якої полягає в тому, щоб допомогти екскурсанту почути і відчувати матеріал на певну тему;

організувати й зацікавити екскурсантів; сприяти формуванню в них навичок самостійного аналізу і спостереження.

Основи екскурсійної методики передбачають чітке дотримання теми екскурсії, уникнення довгих пояснень, залучення екскурсантів до активного та самостійного осмислення екскурсійного матеріалу, виокремлення основних імен, дат, назв.

Екскурсії класифікують за віком учасників, родом їх занять, характером суспільної діяльності, формою навчання, аматорськими інтересами, рівнем підготовки, а також за змістом, місцем проведення, способом та формою пересування.

Виокремлюють особливості екскурсій за змістом матеріалу – оглядові, тематичні, комплексні.

3) Висвітлено суть поняття «логіка». Логіка в перекладі на українську мову означає «слово», «думка», «розум», «закономірність». Вперше термін «логіка» увів в науку давньогрецький філософ-матеріаліст Демокріт, назвавши свою працю «Про логічне, або про правила».

Під цим терміном розуміють:

- а) об'єктивну закономірну послідовність речей і явищ;
- б) послідовність мислення;
- в) науку, яка вивчає мислення.

4) Визначено значення логіки у побудові екскурсії, оскільки екскурсія спирається на чуттєву і логічну форми пізнання.

Проектування екскурсії полягає в доборі і інформуванні її тексту і змісту відбувається у два основні етапи: добір матеріалів, їх вивчення, добір об'єктів, на яких ґрунтуватиметься екскурсія; безпосереднє розроблення екскурсії – складання екскурсійного маршруту, опрацювання фактичного матеріалу, робота над змістом екскурсії; вибір найефективніших методичних засобів показу і розповіді, оптимальних ракурсів огляду об'єкта показу, методична підготовка, укладання технологічної карти і схеми маршруту, «портфеля екскурсовода».

5) Доведено, що кожна екскурсія базується на законах логіки, під якими розуміють внутрішній, необхідний суттєвий зв'язок між думками. Це закон тотожності, закон суперечності, закон виключеного третього, закон достатньої підстави.

6) Охарактеризовано суть умовиводу як логічної форми отримання знань. За допомогою умовиводів здобувають знання опосередковані або висновкові. Доведено, що безпосередні знання складають незначну частину всіх знань. Основними знаннями є знання опосередковані, ті, які ми виводимо з наявних, раніше здобутих знань.

Таким чином, екскурсія спирається на логічну форму пізнання. З точки зору логіки до проведення екскурсії пред'являються великі вимоги, а від екскурсовода очікуються знання і успішне використання логічних прийомів, які впливають на екскурсантів, забезпечують успіх екскурсій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Арканова О. Психологія взаємин / О. Арканова. – К., 2009.
2. Бабанина О. В. Наглядность в экскурсии : методические рекомендации / О. В. Бабанина. – М., 1976.
3. Бабарицька В. Екскурсознавство і музеєзнавство : навч. посібник / В. Бабарицька, А. Короткова, О. Малиновська. – К., 2007.
4. Бабарицька В. Менеджмент туризму: Туроперейтинг / В. Бабарицька, О. Малиновська. – К., 2004.
5. Будзей О. Вулицями Кам'янця-Подільського / О. Будзей. – Львів, 2005.
6. Вайдахер Ф. Загальна музеологія : посібник / Ф. Вайдахер. – Львів, 2005.
7. Виноградов С. Логика. / С. Виноградов. – М., 1954.
8. Винокур І. С. Кам'янець-Подільський державний історико-архітектурний заповідник / І. С. Винокур, Г. М. Хотюн. – Львів, 1981.
9. Вопросы массовой научно-просветительской работы музеев //Сб. научно-иссл. ин-та музееведения / сост. Н. Зузыкина. – М., 1961.
10. Галасюк С. С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності : навч. посібник / С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов. – К., 2013.
11. Герд В. А. Экскурсионное дело / В. А. Герд. – М., Л., 1928.
12. Герцевич Н. А. Основы экскурсоведения / Н. А. Герцевич. – Минск, 1988.
13. Горішевський П. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв / П. Горішевський, М. Дейнега, М. Ковалів. – Івано-Франківськ, 2005.
14. Гуляев В. Г. Организация туристской деятельности : учебное пособие / В. Г. Гуляев. – М., 1996.
15. Долженко Г. П. Экскурсионное дело : учебное пособие / Г. П. Долженко. – М., 2006.

16. Дьякова Р. А. История экскурсионного дела в СССР / Р. А. Дьякова. – М., 1981.
17. Емельянов Б. В. Экскурсоведение : учебник / Б. В. Емельянов. – М., 2009.
18. Жеребкін В.Є. Логіка / В. Є. Жеребкін. – К.,2006.
19. Завальнюк О. М. Кам'янець-Подільський: історія і сучасність / О. М. Завальнюк, О. Б. Комарніцький. – Кам'янець-Подільський, 2011.
20. Завальнюк О. М. Хмельниччина у 1941 – 1944 рр.: хроніка війни / О. М. Завальнюк, О. Б. Комарніцький, Ю. В. Олійник. – Кам'янець-Подільський, 2005.
21. Заломихин В. И. Экскурсионное обслуживание на транспортных маршрутах : методические рекомендации / В. И. Заломихин. – М., 1982.
22. Иванов А. Е. Элементы педагогики в экскурсионной работе : методические рекомендации / А. Е. Иванов, Б. И. Хозиев, А. А. Малышев. – М., 1976.
23. Ивин А. А. Логика / А. А. Ивин. – М.,2002.
24. Игнатъева В. Н. Музееведение. Советские музеи : учебное пособие / В. Н. Игнатъева. – М., 1968.
25. Илюхин М. М. Музейные экскурсии : методические рекомендации / М. М. Илюхин. – М., 1991.
26. Илюхин М. М. Особенности и средства показа в экскурсии / методические рекомендации / М. М. Илюхин. – М., 1980.
27. Илюхин М. М. Рассказ на экскурсии : методические рекомендации / М. М. Илюхин. – М., 1981.
28. Кам'янець-Подільський : туристичний путівник. – Львів-Кам'янець-Подільський, 2003.
29. Карамишева Н. В. Логіка. Пізнання. Евристика. / Н. В. Карамишева – Львів, 2002.
30. Кватральнов В. А. Теория и практика туризма: учебник / В. А. Кватральнов. – М., 2003.

31. Короткова А. Я. Основы экскурсоведства і музеєзнавства : програма курсу і конспект лекцій / А. Я. Короткова. – К., 1997.
32. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі / В. Г. Кремень. – К., 2010.
33. Кузьмінський А. І. Педагогіка. / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К., 2003.
34. Курас І. Ф. Філософія і туризм / І. Ф. Курас. – К., 2005.
35. Курлат Ф. Л. Экскурсии по памятникам истории и культуры / Ф. Л. Курлат, Ю. Е. Соколовский // Вопросы массовой научно-просветительной работы. – М., 1972.
36. Лобовская Р. А. Использование краеведческих материалов в экскурсиях : методические рекомендации / Р. А. Лобовская. – М., 1985.
37. Лук'янова Л. Г. Освіта в туризмі / Л. Г. Лук'янова. – К., 2008.
38. Лукашевич О. Н. Психология туризма: концептуальное определение / О. Н. Лукашевич. – К., 2004.
39. Любіцева О. О. Риннок туристичних послуг / О. О. Любіцева. – К., 2003.
40. Любіцева О. О. Туризмознавство: вступ до фаху / О. О. Любіцева, В. К. Бабарицька. – К, 2008.
41. Малахов В. А. Етика / В. А. Малахов. – К., 2004.
42. Малышев А. А. Элементы логики в экскурсиях : методические рекомендации / А. А. Малышев. – М., 1982.
43. Мезенцева Г. Г. Музеєзнавство / Г. Г. Мезенцева. – К., 1980.
44. Менеджмент туризма: Туризм и отраслевые системы : учебник. – М., 2001.
45. Михайловская А. Музейная экспозиция / А. Михайловская. – М., 1964.
46. Музей будущего: Информационный менеджмент. / Сост. А. В. Лебедев. – М., 2001.
47. Музей и новые технологии / Сост. и науч. ред. Н. А. Никишин. – М., 1999.

48. Олійник Я. Б. Теоретичні основи туризмології / Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. – К., 2005.
49. Омельченко Б. Ф. Экскурсионное общение: Познание, воспитание, отдых / Б. Ф. Омельченко – М., 1991.
50. Организация и методика экскурсионной работы : учебное пособие / А. В. Даринский, Л. Н. Кривоносова, В. А. Круглова и др. – Л., 1983.
51. Пасечный П. С. Туризм и экскурсии / П. С. Пасечный. – М., 1983.
52. Петров М. Б. Історична топографія Кам'янця-Подільського кінця XVII-XVIII ст. (Історіографія. Джерела). – Кам'янець-Подільський, 2002.
53. Петров М. Б. Місто Кам'янець-Подільський в 30-х роках XV – XVIII ст.: проблеми соціально-економічного, демографічного, етнічного та історико-топографічного розвитку. Міське і замкове управління / М. Б. Петров. – Кам'янець-Подільський, 2012.
54. Петрова І. В. Дозвілля в зарубіжних країнах / І. В. Петрова. – К., 2005.
55. Попович М. В. Туризм як феномен культури / М. В. Попович. – К., 2005.
56. Популярная психология: Хрестоматия / В. В. Мироненко. – М., 1990.
57. Психологічна енциклопедія / авт.-упоряд. О. М. Степанов. – К., 2006.
58. Райков Б. Е. Методика и техника экскурсий / Б. Е. Райков. – М., Л., 1930.
59. Рибак І. В. Хмельниччина від найдавнішого часу до сьогодення / І. В. Рибак. – Кам'янець-Подільський, 2002.
60. Рутинський М. Й. Музеезнавство: навч. посібн. / М. Й. Рутинський, О. В. Стецюк. – К., 2008.
61. Савина Н. В. Экскурсоведение : учеб. пособие / Н. В. Савина, З. М. Горбылева. – Минск, 2004.
62. Седова Н. А. Культурно-просветительный туризм: Учебное пособие / Н. А. Седова. – М., 2003.
63. Сергійчук В. Український здвиг: Поділля. 1939-1955 / В. Сергійчук. – К., 2005.

64. Сецинский Е. Город Каменец-Подольский: Историческое описание / Е. Сецинский. – К., 1895.
65. Современный словарь-справочник по искусству / Сост. И. М. Красильников. – М., 2000.
66. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності : підручник / Т. Г. Сокол. – К., 2006.
67. Столяров Б. А., Основы экскурсионного дела / Б. А. Столяров, П.Д. Соколова, П. А. Алексеева. – СПб., 2002.
68. Ткаченко Т. І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу / Т. І. Ткаченко. – К., 2006.
69. Трубчанінов С. В. Країна замків і фортець / С. В. Трубчанінов. – Кам'янець-Подільський, 2007.
70. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: Т 86 монографія / В. К. Федорченко, В. С. Пазенюк, О. А Кручек та ін. – К., 2013.
71. Федорченко В. К. Історія екскурсійної діяльності в Україні : навч. посібник / В. К. Федорченко, О. М. Костюкова, Т. А. Дьорови, М. М. Олексійко. – К., 2004.
72. Чагайда І. М., Грибакова С. В. Екскурсознавство : навчальний посібник / І. М. Чагайда, С. В. Грибакова. – К., 2004.
73. Юренева Т. Ю. Музееведение : учебник для высшей школы / Т. Ю. Юренева. – М., 2006.